

Recenzie: Protosinghel Teofan Mada, *Evanghelia în versiunea Hollywood. Iisus în cinema*, Editura „Vremi”, Cluj Napoca, 2010, 240 pagini...

Cartea Preacuviosului Părinte Protosinghel Dr. Teofan Mada se bucură de publicarea în tânăra dar deja (re)cunoscuta editură „Vremi” din Cluj Napoca, condusă fiind, cu multă dăruire și devotament de către tânărul teolog Vasile Tomoiagă. Lucrarea de față, ca și celelalte de altfel, este rezultatul și rodul mai multor ani de cercetare și studiu profund teologic (doisprezece la număr), pe care autorul i-a întreprins în diferite instituții de învățământ superior din străinătate: Ierusalim, Mirfield, Leeds, Durham, Regensburg și, mai ales Thessalonic – Grecia.

Potrivit afirmațiilor mai multor teologi care-l cunosc și-l prețuiesc pe autor Părintele Teofan este un teolog contemporan cu o neobosită capacitate de lucru și o bogată activitate în studiile sale, în dăruirea și în slujirea sa, un cleric vrednic al Bisericii Ortodoxe Române, care face cinste Bisericii și Teologiei, oferind totodată, soluții la problemele sociale contemporane, la cerințele gândirii contemporane, fără compromisuri și abateri de la credința, evlavia și tradiția ortodoxă, bine știind că Biserica este „ieri, azi și în veci aceeași”. Preacuviosul Părinte Teofan, prin toată viața și prezența lui, cu recunoașterea meritelor în studii și dăruirea slujirii lui, prin cuvântul scris sau oral, prin vocația sa către aprofundarea studiilor sale și în general, prin formarea sa, se dovedește a fi un cleric vrednic în toate, ce oferă o bogată mărturisire a lui Iisus Hristos, constituind un exemplu de urmare și imitare, îndeosebi pentru tineri și slujitori ai altarelor.

Cu alte cuvinte, este o carte care nu ar trebui să lipsească din biblioteca teologilor interesați de audiovizual, dar nici a cinefililor din Biserică este "*Evanghelia în versiunea Hollywood. Iisus în cinema*" a Părintelui Protosinghel Dr. Teofan Mada. Editată de Editura clujeană "Vremi" în anul 2010, cu sprijinul Mănăstirii Crasna – Prahova, cartea nu s-a bucurat până acum de o promovare pe măsură, cu toate că o merită cu prisosință. Autor prodigios de literatură teologică, dedicată atât Sfinților Părinți ai veacului de aur, cât și problemelor actuale de etică și psihologie creștină, Părintele Protosinghel Dr. Teofan Mada abordează, surprinzător, și un domeniu acreditat îndeobște uneia dintre zonele cele mai profane și mai rebele ale culturii: filmul. Considerat, și nu degeaba, primejdios pentru viața ascetică și contemplativă, filmul poate fi teren al meditației religioase, teatru de desfășurare a diverselor scenarii biblice, scripturistice și hagiografice. Acesta este spațiul de cercetare al Părintelui Teofan Mada, iar modul de abordare al subiectului ales - imaginea lui Iisus în cinema - este exemplar prin seriozitate, acribia documentării, nivelul discursului academic și, nu în ultimul rând, prin elocvența și eleganța scriiturii.

Departa de Preacuviosul Părinte Teofan Mada, abordările naiv-sentimentaliste care ignoră total fenomenul cinematografic, centrate eventual în jurul unui singur film și expandate entuziast la nivel de volum, vehiculate uneori în literatura autohtonă de meditație ortodoxă. Departa de el și subiectivismul juvenil-iconoclast în care câte un tânăr monah cinefil care, pentru a-și demonstra istețimea și "actualitatea gândirii", se ia la harță cu superproducțiile cinematografice de ultimă oră, pescuind didacticist evidențe ale moralei creștine, dar alunecând periculos pe cojile de banană ale texturilor subliminale. Care este veridicitatea istorică, umană și duhovnicească a episoadelor biblice și

scripturistice supuse ecranizărilor? Care este unghiul de interpretare regizorală a mesajului evanghelic? Care sunt firele narrative și personajele decupate din textul biblic și care e scopul, declarat sau nedeclarat, al acestei alegeri? De la notele de producție cinematografică la registrul interpretativ și la celelalte elemente de limbaj filmic, surprinse sensibil și expuse inteligent, până la mesajul psihologic și duhovnicesc al peliculei, argumentate obiectiv pe criterii de psihologia receptării și până la reacțiile presei, autorul urmărește pas cu pas eficiența soteriologică a interpretării mesajului evanghelic de către Arta a șaptea.

Discursul său este captivant, surclasând prin obiectivitatea demonstrației și știința argumentării plictisitoare tomuri celebre de istoria filmului universal. Libertatea de mișcare a autorului într-un spațiu filmografic și bibliografic extrem de vast și inaccesibil din România este uimitoare; informația, culeasă din cele mai diverse și varii surse, nu îl înrobește ci, dimpotrivă, îi conferă creativitate intelectuală. Generozitatea cu care teologul erudit se transformă în spectator (și încă într-unul sensibil și avizat), pentru a viziona zecile de pelicule rare citate, a le expune cititorului și a observa câte un detaliu edificator, scăpat din atenția cronicarilor, toate acestea pot pune în genunchi o mulțime de istorici și cronicari de cinema din România sau de aiurea.

Însăși lista bibliografică din finalul cărții, alcătuită în special din studii occidentale de primă relevanță (de istorie a "filmului religios" sau a "religiei în cinema", monografiile de cineaști, importante periodice de specialitate, filozofie generală și antropologie), arată o seriozitate rar întâlnită în breasla show-biz-ului, chiar și la teoreticieni.

Lucid, subtil și lipsit de patetism, fără fundamentalisme religioase sau ideologice și teze enunțate cu pumnul (spre deosebire de filmologia occidentală, adesea impregnată ba de marxism, ba de freudism sau alte ideologii politic-corecte ale vremii), Părintele Teofan Mada știe să păstreze duhul confesional ortodox în subtextul abia vizibil al scriiturii, făcându-l să transpară - întotdeauna cu eleganță - și să-și arate eficiența doar când este nevoie.

Rareori am întâlnit la un teolog ortodox atâta sensibilitate și înțelegere față de fenomenul artistic; și mai arareori am întâlnit atâta erudiție și asimilare a terminologiei analizei artei, expuse într-un discurs modern, flexibil și neostentativ, captivant prin frumusețea demonstrației intelectuale, dar neînrobitor, elevat, dar firesc și lipsit de grandiloncevență. Sintetizând creativ o bibliografie occidentală impresionantă și foarte variată - de sorginte catolică (neo)protestantă și (cripto)marxistă - Părintele Teofan o și depășește prin anvergura analizei comparatiste și a capacității de pătrundere specifice modelului estetic ortodox.

Drept urmare, oricine dorește să cunoască și să înțeleagă fenomenul ecranizărilor evanghelice (și îndrăznesc să nu mă gândesc doar la cititorii români...) ar trebui să înceapă cu cartea Părintelui Teofan Mada (potrivit afirmațiilor doamnei Elena Dulgheru, făcute, cu multă competență, pe marginea acestei cărți, în cotidianul "Lumina" al Patriarhiei Române, din data de 14.01.2012. <http://www.ziarullumina.ro/articole;1838;1;67893;0;Evanghelia-in-versiunea-Hollywood.html>)...

Așadar, volumul de față se așează în fața unor realități contemporane de ordin religios-moral și spiritual nemaîntâlnite până acum căci asistăm, uneori neputincioși, alteori ignoranți și indiferenți, la desacralizarea noastră, la secularizarea, compromiterea

conștiinței și dezumanizarea noastră ce se petrece prin variate metode, instrumente și mijloace, pe care autorul le depistează și ni le sesizează nouă tuturor, cu scopul combaterii acestor maladii spirituale molipsitoare și deci, a vindecării noastre de toate bolile trupești și sufletești ce sălășluiesc în viața noastră foarte destabilizată și bulversată, din punct de vedere psihic și duhovnicesc, ajungând, cu adevărat, la o nefericire a noastră.

După această observație foarte grăitoare, vom susține că „în ce privește competența acestei cărți, este un fapt ce reiese cu evidență, ca formă și fond, din întreg demersul teologic pe care autorul îl susține cu vigoare și convingere... La actualitatea și competența temeinic prezentate în această carte, se alătură originalitatea. De fapt, este vorba despre o anume originalitate descoperită ca atare mai întâi în discernământul prin care selectează din bogăția de date și idei, formate și alcătuite într-o impresionantă bibliografie. Această notă de prelucrare creatoare, ce se afirmă nemijlocit, reușește astfel să ne redea imaginea fidelă a dramei vieții creștine contemporane, în specificul ei social, prin care se relevă de fapt păcatul, agresivitatea, violența ipocrizia și impostura în toată gravitatea agresiunii lor”. Ceea ce ne provoacă interesul și ne atrage la această carte este participarea „la una și aceeași Împărăție a lui Dumnezeu, pe care autorul ne-o relevă în numeroasele ipostaze și manifestări ale ei”.

Prin urmare, fiind „judicios concepută, scrisă cu impresionantă dialectică interioară, impregnată de accentele unei gândiri teologico-filosofice, iluminată de o stilistică adecvată, cartea Părintelui Teofan Mada are meritul de a aborda cu seriozitate o temă deosebit de complexă. Importante nu sunt numai orizonturile pe care le deschide, ci impresionantă este și cutezanța de a căuta atât de diverse probleme și a le împreuna pe una și aceeași albie”.

În încheiere, vom susține că demersul misionar al Bisericii (reclamat, revendicat și invocat de Părintele Teofan Mada ca fiind soluția ultimă și unică ce ne poate remedia, reabilita și salva pe noi, fiii ei din aceste vremuri) trebuie să cuprindă conceptul conform căruia Biserica nu este în fond, doar comunitatea cu număr mare sau foarte mare de membri ci chiar și cea cu numărul cel mai mic, dar în care sălășluiește mărturia cea duhovnicească despre trăirea în viața noastră a vieții lui Iisus Hristos, cea autentică. „Astfel înțeleasă, misiunea nu este reprezentată de un proiect grandios, asemeni unei caracatițe care cuprinde totul în sine – acesta este de dorit numai pentru a conferi unitate de plan și acțiune sistemului – ci de intervenția în micro, de îndeplinirea misiunii de păstor de suflete și a aceleia de următor al Mântuitorului, calitate pe care o are orice creștin botezat, nu numai clericul și nu numai cei cu anumite răspunderi în Biserică.” Așadar, iată și de aici constatăm faptul că Ortodoxia este o formă de creștinism (necularizată și necompromisă în conținutul și fondul ei intrisec) extrem de rafinată, de nobilă, de fină, pe care puțini o știu astăzi, aprecia sau gusta în profunzimea ei dintru început, lucru pentru care ne rugăm Lui Dumnezeu – Cel în Treime preamărit, să ne ajute și să ne lumineze mințile și conștiințele noastre, cele acoperite de umbra păcatului și a morții!...

Drd. Stelian Gomboș